

TURINYS

Pratarmė	/ 9
1 skyrius	Visapusiškas nindzė / 15
2 skyrius	Nepagaunamasis nindzė / 43
3 skyrius	Iga ir Koka / 64
4 skyrius	Koka ir Iga / 85
5 skyrius	Siekis numalšinti Igą / 99
6 skyrius	Kokos supurtymas / 119
7 skyrius	Šiogūno šinobis / 132
8 skyrius	Nindžiucu juodais ir baltais drabužiais / 144
9 skyrius	Nindžiucu burtai / 170
10 skyrius	Ištvermingasis nindzė / 181
11 skyrius	Šinobis pabunda / 202
12 skyrius	Pasirodo nindzė / 221
13 skyrius	Gimsta žvaigždė / 243
14 skyrius	Parduoti šinobį / 252
15 skyrius	Pavyzdinis nindzė / 265
Nuorodos ir pastabos	/ 281
Literatūra	/ 311

8 skyrius

Nindžiucu juodais ir baltais drabužiais

Šiame skyriuje daugiau dėmesio skirsiu nindžiucu, o ne nindzei. Tam tikra prasme tai jautri tema, kokių retai pasitaiko, diskutuojant apie nindzes. Nindzių entuziastai, kad ir kaip juos apibūdintume, įprastai pripažįsta, kad istorijos apie nindzės protėvių pasiekimus yra iškraipytos ir pagražintos. Pavyzdžiui, jie sutinka, jog istorinis šinobis rengėsi ne juodai. Kai imama abejoti kitais nindzių gerbėjų širdžiai artimais įsitikinimais, jie griebiasi Kavakamio nindzės, kaip mitologizuoto šinobio, apibrėžimo. Pripažinti tiesą sudėtingiau tik tada, kai tie patys nindzių mylėtojai išleidžia milžiniškas pinigų sumas nindžiucu treniruotėms ir turi tai patvirtinantį sertifikatą, ant kurio puikuojasi kovos menų meistro antspaudas. Dar baisiau reaguojama į tokius atvejus, kai naujokui patikima perduoti tradicijas, mokant kitus, ir įteikiama slaptųjų rankraščių, kurių autentiškumu neįmanoma suabejoti, kopija.

Tikėjimas slapta nindžiucu veikla ir su ja siejami įsitikinimai dažnai būdingi žmonėms, puoselėjantiems Japonijos meno, amatų ir kovos menų tradicijas. Tokia idėja vadinama *hiden* – 秘伝. Tai slaptas informacijos perdavimas uždaroje arba paveldo puoselėtojų grupėje. Nors pats žodis gali reikšti ir tokiu būdu perteikiamą informaciją. *Hiden* žinios svarbios ne tik vertinant jas objektyviai, bet ir dėl to, kad šias žinias perduodantys žmonės vienas po kito daugelį amžių tvirtino, jog jos teisingos. Mokydami paslaptieji nindžiucu srities specialistai svarbiausius šios tradicinės išminties aspektus perteikia labai atsargiai, be to, tik keliems pasirinktiems mokiniams, kartu su žiniomis perduodami jiems ir galią bei valdžią. Tai neapčiuopiami turtai, kuriuos suteikia tokie simboliški daiktai kaip slaptieji rankraščiai. Juose kartais net įvardijami tie turtai.¹

Šių laikų žmonės, kuriems patikima nindžiucu *hiden*, istorinį šinobį regi ne tik kaip šnipą, įsibrovėlį ar vyriausybei pavaldų pilką detektyvą – jie vertina jį kaip gilią, dvasingą asmenybę, kuri toli gražu ne tik lavino savo amato technikas. Tokias tariamas technikas perima uolūs, deramai juodais drabužiais apsirengę XXI a. vyrai, kartu praktikuojantys įprastesnius kovos menus. Dvasingumą jie ugdo kartu su fiziniu pasirengimu. Tiesa, mūsų neturėtų stebinti tai, kad siekiama lavinti dvasią. Tokugavų laikotarpiu Japonijoje pradėjus puoselėti kovos menus, jie visada labiau sieti su dvasios tobulinimu nei kovos menai Vakaruose, nors žmonės įsivaizduoja, kad nindžiucu kovos menas turi gerokai daugiau mistinių elementų nei dziudo ar karatė. Šie mistiniai elementai gali būti išreiškiami skirtingai, pavyzdžiui, nerūpestingai priimant Japonijos religiją. Tai puikiai iliustruoja 2002 metais išleistos knygos „Iga-Kōka shinobi no subete“ viršelis.² Jame vaizduojama paprasta akmeninė šventovė, skirta kalnų dievybei Jamai no Kami, kurią šiek tiek užstoja nindzės

drabužiais vilkintis šiuolaikinis žmogus.³ Aplink šią šventovę išdėliotas knygos viršelio tekstas. Šventovių Jamai no Kami gal ir galima rasti visoje Japonijoje, tačiau visoms joms bendras tik vienas dalykas – jos niekaip nesusijusios su nindžiucu. Tai, kad pasirinkta tokia viršelio nuotrauka, rodo, jog norėta suteikti nindzės idėjai šiek tiek paslaptingo.

Atskleidžiama, kad nindžiucu būdingi įvairūs mistiniai elementai, tarp jų ir gerai žinomi paslaptingi rankų judesiai, atskleidžiamas ryšys su *yamabushi* („kalnų asketais“), minima, kad kai kuriais atvejais nindžiucu sugeba netgi įveikti skausmą, kurį žmogus patiria susižalojęs. Kovos menų žurnalo „Black Belt“ („Juodasis diržas“) redaktorius kartą labai išmintingai ir subtiliai pasakė: „Nindžiucu yra vienas keisčiausių kada nors išrastų kovos menų.“⁴ Gal ir keista, bet visi šie vertinimai priklauso nuo to, kaip žmogus supranta žodį „nindžiucu“. Dabar turizmo centrui Igos mieste stengiasi aprėpti visas sritis. Lankstinuke „The Roots of Ninja“ („Nindzės kilmė“) nindžiucu labai neaiškiai apibūdinamas kaip kažkas, kas susiję su istorija, kariuomene, mistika ir mokslu:

„Nindžiucu mene svarbiausia ne kovoti ginklu, o užtikrinti slaptumą ir ieškoti intelektualių sprendimų kovojant. Vietoje nindžiucu srityje reikalauta, kad ją praktikuojantis žmogus sugebėtų numatyti kito veiksmus, išmanyti psichologiją bei parapsichologiją, kitose srityse keltas reikalavimas nusimanyti apie astrologiją ir gydomąsias žoleles.“

Šiame skyriuje mėginsime atsekti nindžiucu idėjos raidą nuo Tokugavų laikotarpio pradžios iki XX amžiaus. Stebėdami vingiuotą nindzės kelionę, aptarsime visus Igos miesto lankstinuke paminėtus aspektus.

Nindžiucu kaip tradicinė šinobio išmintis

Paprasčiausia traktuoti nindžiucu tiesiog kaip Japonijos šnipų veiklą. Taip tiesmukai vertinama Tokugavų laikotarpio literatūroje, rašant apie šnipinėjimą. Ten nindžiucu paprasčiausiai reiškė technikas ir moralę, susijusią su informacijos rinkimu. Kitaip tariant, *shinobi no jutsu* (šiuo atveju tinkamiausia taip skaityti „nindžiucu“) galėjo reikšti „šinobio naudojamas technikas“ arba paprasčiausiai „slaptosios veiklos technikas“. Tuo metu taip pat buvo paplitusi ir visiškai skirtinga žodžio „nindžiucu“ interpretacija, susijusi su magija ar kerais. Abi sampratos sėkmingai egzistavo priešingose plotmėse: rimtojoje ir populiariojoje Tokugavų literatūroje. Kitame skyriuje aptarsime, kuo šis žodis susijęs su magija. Čia analizuojamus praktinius aspektus apžvelgė Tokugavų laikotarpiu rašytų nostalgikų karo vadovų autoriai. Šie rašytojai, kaip ir jų amžininkai, rašę karo kronikas, mėgo pagražinti įvykius, o kartais net išgalvoti tam tikrus dalykus.

Dėl jų pastangų atsirado ne vienas darbas, itin padėjęs atsirasti nindzės mitui. „Buyo Benryaku“ (1684 m.) ir „Buke Myōmokusho“ (1806 m.) – pora tokių bendrųjų karo vadovų, kuriuose pateikiami skyriai apie šnipinėjimą ir slaptąjį karą. Galima ir čia juos trumpai apžvelgti. „Buyo Benryaku“, kuriame paaiškinta, kad hieroglifus 忍者 reikėtų skaityti kaip *shinobi no mono*, teigiama, jog Iga ir Koka specializavosi šiose srityje. Tačiau didelę dalį darbo sudaro išplėtos Sun Dži knygos citatos apie penkis šnipų tipus.⁵ „Buke Myōmokusho“ (武家名目抄) pateikiami keli nauji žodžiai šinobiams įvardyti:

„*Shinobi monomi* – 忍び物見 (slaptieji žvalgai) naudoti slaptiems tikslams. Jiems tekdavo kopti į kalnus ir apsimitinėti, kad ten renka malkas. Taip jie galėdavo gauti informacijos

apie priešų teritoriją. Šie žvalgai vaikščiodavo pėsti. Dauguma jų turėjo ašigaru rangą ir ypač gerai mokėjo keliauti užsimaskavę. Kiekviena šeima naudojosi šių *kamari monomi* – 奸物見 („nedorų žvalgų“) paslaugomis. Jie dar buvo vadinami *shimi* – 芝見 ir *kusa*...

Shimi reiškė tą patį, ką ir *kusa*. Jie tūnodavo žemai tarp žolių. Ištrauka tęsiama, pateikiant unikalią užuominą apie šinobius, kurie elgėsi kaip samdomi žudikai:

„*Shinobi no mono* buvo šnipai (*kanchō*). Jie dar vadinti *kanja* – 間者 ir *chōsha* – 諜者. Į kitas teritorijas jie keliaudavo užsimaskavę, kad galėtų įvertinti priešų padėtį. Tie asmenys prasiskindavo sau kelią iki pat priešų, išsiaiškindavo jo ydas, įsibraudavo į pilis ir jas padegdavo. Be to, jie tapo dar ir samdomais žudikais (*shikaku* – 刺): žudydavo žmones... Visi į priešų gretas taip įsibrovę samurajai buvo siejami su ašigaru.“⁶

„Buke Myōmokusho“ tęsiama diskusija apie *suppa* ir *rappa*.⁷ Ir šioje knygoje, ir „Buyo Benryaku“ pateikiamas atsakymas, kodėl *shinobi no mono* užduotys, atliktos per karą, buvo suprastos tik XVIII a. antrojoje pusėje. Tačiau nė viename darbe nerandama jokių detalių apie *shinobi no jutsu* technikas. Norėdami sužinoti šį tą apie jas, turime atsiversti knygas, kurios buvo parašytos, tyrinėjant šnipinėjimą pačia plačiausia prasme. Tokie stebinantys kūriniai (keletas jų labai gerai žinomi) dažniausiai gana tikslingai vadinami nindzių vadovais. Šiuose precedento neturintuose darbuose perteiktos mintys bei nindzių vaizdiniai XX a. buvo pasitelkti, kuriant nindzės mitą. O vardas, kuriuo kadaise vadinti nereikšmingi represyvaus Tokugavų režimo šnipai, įgavo platesnę reikšmę – jis pradėtas vartoti įvardijant visus slaptuosius agentus: nuo įgudusių įsibrovėlių iki klastingų vagių.

Tokugavų laikotarpio *shinobi no jutsu* žinybus sieja vienas dalykas – jie visi įtraukia dvasinį bei religinį elementą, pabrėždami, kaip svarbu turėti tinkamą požiūrį ir būti ištikimam. Tekstuose išryškėja stiprios sąsajos su konfucianizmu – filosofija, pagrindžiančia Tokugavų šiogūnų veiklą. Todėl šios knygos buvo itin priimtinos šalies valdovams. Be to, tokio žanro knygos atrodė patikimesnės, nes jų autorystė dažnai būdavo priskiriama senovės didvyriams. Vis dėlto visuose darbuose labiausiai akcentuojama, kaip svarbu sėkmingai šnipinėti bei rinkti informaciją, ir rekomenduojama išbandyti kelias neįtikėtinais keistas technikas bei ginkluotes. Knygų skyriai, kuriuose apie tai rašoma, yra artimiausi dabartinei nindžiucų sampratai. Nors įprastai aprašymuose dar kartais erzinausiai pareiškama, kad „toliau informaciją galima perduoti tik žodžiu“. Knygų autorių nuomone, šiuose skyriuose slypi praktinio *shinobi no jutsu* esmė. Be abejo, tyrėjai, rašydami knygas, aiškiai suprato, kad šis žodis reiškia slaptosios veiklos technikas, kurias pasitelkė jų aprašomi asmenys, ir moralinius principus, atsiskleidžiančius taikant tas technikas. Kikuoka Džio-gegas 1699 metais išleido „Iga Kyūkō“. Šios knygos skyriuje, pavadintame „Apie Igos nindžiucų“, jis išreiškia savo tiesmukišką sampratą teigdamas, kad „Igos *jizamurai* buvo *ninjutsu heihō* – 忍術兵法 („nindžiucų strategijos“) specialistai“. Šią koncepciją jis vėliau puikiai paaiškino žodžiais ir iliustravo vaizdais savo nuostabiuose darbuose.⁸

Praktinėje žinybų dalyje galima rasti įdomios informacijos apie tai, kaip XVII a. Japonijoje buvo suprantama žolelėmis grįsta farmakologija ir parako technologija. Vien tai yra verta atskiro mokslinio tyrimo – šiuo metu jis atliekamas, įgyvendinant „Bendrąjį Igos nindzių kultūros srities projektą“. Svarstomi kiniški šaltiniai, pateikiama ginkluotės iliustracijų ir netikėtų atradimų apie tai, kaip tuo metu burta. Tokie duomenys yra vertingi savaime, tačiau ilgainiui jie įgijo dar didesnę vertę, nes vėlesnių kartų atstovai

naudojosi šia informacija. Dauguma iliustracijose vaizduojamų įrankių bei ginklų ateities skaitytojams buvo pateikiami kaip autentiškos nindzės ginkluotės dalis. Mat nuo XX a. pradžios daugiausia buvo naudojamos tokiose Tokugavų laikotarpio nindžiucu žinyuose pateikta informacija – ji tapo atskaitos tašku, rašant bet kokią populiarią knygą apie nindzes, net jeigu šių knygų autoriai to ir nesuvokė.

Dar neseniai dauguma laikėsi nuomonės, kad šie žinytai yra slapti dokumentai, kuriuos galima atskleisti ar perduoti naujokams tik sandariai susuktų ritinių pavidalu. Tokie pramanai vis dar puoselėjami keliuose nindzių muziejuose, kuriuose laikomos originalių dokumentų kopijos. Vienas tokių pavyzdžių – 1806 metų „Ninjutsu Ōgiden“ ritinys, eksponuojamas Kokos nindzės namo muziejuje. Gali suerzinti tai, kad keli centimetrai šio ritinio teksto išvynioti. (Nusipirkau kopiją Čibiko teminiame nindzių parke vaikams, esančiame Nagano prefektūroje.) Daug metų kūriniai, rašyti moderniąja japonų kalba, buvo neprieinami. 1917 metais Ito Gingecu manė, kad jis turi vienintelę „Shōninki“ kopiją, tačiau dabar šis kūrinys jau išleistas, yra netgi kritinių leidimų su pastabomis bei komentarais.⁹ Be to, nindzių mėgėjai daugelį leidimų išvertė į anglų kalbą.¹⁰ Deja, tokius sveikintinus bandymus versti dažnai sugadindavo tai, kad vertimai pernelyg daug redaguoti komerciniais tikslais, pakeičiant originalų tekstą. Stengiantis, kad šie kūriniai būtų priimtinesni nindzių gerbėjams, neretai būdavo praleidžiami ištiesi skyriai, o originalo tekste pateikiamos išnašos įtraukiamos į pagrindinius tekstus. Dar svarbiau tai, kad žodis „nindzė“ nuolat integruojamas į tekstą tose vietose, kur originale jis neminimas. Vis dėlto tie vertimai gimė iš meilės šiai sričiai, jie bent jau padėjo kur kas platesnei publikai suprasti, kad daugumos tokių tekstų turinys yra banalus, nuobodus ir labai dažnai pasikartojantis. Rimtai tyrinėti šią sritį nusiteikęs žmogus turėtų sutelkti

dėmesį į tikrai svarbius originalių japoniškų tekstų aspektus, o tada, jeigu nuoširdžiai domimasi, gali atsiverti tekstuose slypinti reikšminga informacija.

Tiesa, skaitytojas turi suvokti, kad žinytų autoriai apibrėžė nindžiucu visiškai kitaip, negu jis suprantamas dabar. Aiškiausiai tai matyti, ieškant to, ko žinyuose nėra. Juose nuolat aptinkami rašmenys 忍者 turi būti skaitomi kaip *shinobi no mono*, tačiau vertėjai dažnai savo nuožiūra rašo „nindzė“. Dar svarbiau tai, kad nė viename žinyne nepateikiama jokių iliustracijų, vaizduojančių patį slaptąjį agentą. Juodai apsirengęs vyras nepasirodo nė viename iš vadinamųjų nindzių vadovėlių: apie jį neužsimenama tekstuose, jis taip pat nevaizduojamas iliustracijose. Todėl galima daryti išvadą, kad šis esminis nindzės mito elementas sukurtas interpretuojant praeitį. Be to, žinyuose nerandama jokių užuominų apie samdomų žudikų technikas. Tamsoje naudojamas peilis, kurį taip mėgsta kino filmų prodiuseriai, visiškai nesusijęs su žinyuose aprašomu slaptuoju kariu ir jo vaidmeniu. Jis visada rinkdavo informaciją, stengdamasis sužlugdyti priešą planus, – apie tai prieš kelis šimtmečius rašė dar Sun Dzi „Karo menė“. Apie asmeninę slaptojo agento ginkluotę (išskyrus kardą) taip pat neužsimenama. Nerašoma ir apie šurikenus, besisukančias nindzių žvaigždes. Be to, niekur nėra nuorodų į dvikovos technikas, tokias kaip grumtynės ar kova su kardais, nors apie tai gausu informacijos to laikotarpio bodžiucu ir džiu džicu žinyuose. Kitaip tariant, niekur žinyuose neminima, kad *shinobi no jutsu* buvo nors truputį susijęs su kova, nekaltant jau apie mintį, kad tai neva buvo atskiras kovos menas. Tokia idėja atsirado kuriant nindzės mitą XX a. 7-ajame dešimtmetyje, kai nindzėms teko kautis vienam su kitu filmuose ir reikėjo greitai sugalvoti kažką įtikinamo.

Skaitytojas taip pat ras tik labai nedaug informacijos apie slaptašias istorines šinobio operacijas. Pavienėse vietose cituojamas

„Taihei ki“, tačiau kone visi strategiją ir taktikas pagrindžiantys istoriniai tekstai paimti iš klasikinių senovės Kinijos veikalų apie kariuomenę. Teorijos pagrindą daugiausia sudaro Sun Dži „Karo menas“, kurio idėja apie penkis šnipų tipus dažnai būdavo pasitelkiama, rašant įžangą apie šnipinėjimą pirmuosiuose knygos skyriuose. Tai tik parodo, koks reikšmingas buvo „Karo menas“, formuojantis nindzės mitui.

Pirmieji šnipinėjimo žinynai

Tikriausiai pirmasis karinis žinynas, kuriame rašoma ir apie šnipinėjimą, yra XVI a. išleistas „Kin’etsushū“ (訓侍集). Jis dabar siejamas su puikaus kardo meistro Kamizumio Nobucunos (Kamiizumi Nobutsuna) vardu. Šis asmuo gyveno tuo metu, kai buvo rašomas žinynas, todėl jam priskiriama autorystė šiek tiek labiau tikėtina. Trečiajame žinyno tome šnipinėjimas nagrinėjamas, stengiantis atsižvelgti vien tik į faktus. Rašoma, kad *kanchō* turėjo būti išsiunčiami dvejais ar trejais metais anksčiau, nei armija ketino pradėti karinę operaciją. Amatininkai ir pirkliai, turintys šnipams būdingų gebėjimų, vykdavo į priešų žemę, kad įvertintų visą reikalingą informaciją: nuo tos žemės topografijos iki ten gyvenančių žmonių nuotaikos (ją buvo galima nustatyti pagal tai, liūdno ar linksmos buvo jų dainos). Šnipams taip pat rekomenduota skirti piniginių aukų šventovėms bei šventykloms, taip siekiant įgyti vietinių kunigų pasitikėjimą. Iš šnipų buvo tikimasi svarbios informacijos apie tai, kiek priešas turi maisto ir vandens atsargų, kuo išsiskiria jo geografinė vietovė. Šnipas elgėsi atsižvelgdamas į perspėjimus, pateikiamus „Karo mene“. Jis turėjo remtis tik ta informacija, kurią pats išsiaiškino, o ne ta, kurią išgirdo iš antrų lūpų. Be to, iškilus grėsmei, šnipas turėjo neatsakyti į mestą iššūkį, nesipriešinti, kad grįžtų namo gyvas, surinkęs žinių.¹¹

„Gunpo Jiyoshū“ (軍法侍用集) pradėtas rašyti 1618 metais ir galiausiai išleistas 1653 metais. Jame pasakojama kur kas daugiau nei „Kin’etsushū“. Daugumoje vėliau pasirodžiusių tekstų, tarp jų ir garsiajame „Mansenshūkai“, remiamasi „Kin’etsushū“ pateikta medžiaga.¹² Manoma, kad „Gunpo Jiyoshū“ autorius vadovavosi pirmojo šiogūno Minamoto Joritomo (1147–1199 m.) tekstais apie strategiją. Vis dėlto tai atrodo mažai tikėtina, žinant, jog garsusis valstybės veikėjas ne itin gerai išmanė strategiją. Iš tiesų Joritomas naudojosi šnipų paslaugomis. Tačiau 1180 metais jis patyrė gėdingą pralaimėjimą Išibašijamos mūšyje. Nuo tada reikalus, susijusius su karo kampanijomis, šiogūnas pavedė tvarkyti savo talentingiesiems broliams.

Leidinyje „Gunpo Jiyoshū“ parodyta, kaip atsiranda standartinė formulė, būdinga nindziucu žinynų žanrui: teksto struktūra sudėliota panašiai kaip klasikiniuose Kinijos kariniuose veikaluose. Knygoje pateikiama ganėtinai aiškių patarimų, kaip geriau šnipinėti, ir tam tikros įmantrios įrangos aprašymų. Jeigu atsiranda dviprasmiškų vietų, kur tekstą galima suprasti skirtingai, tiesiog pridedama pastaba, kad čia nepateikiama daugiau informacijos, nes tai žodinės tradicijos dalis. Šeštas, septintas ir aštuntas „Gunpo Jiyoshū“ skyriai yra apie slaptąsias operacijas. Pirmasis vadinasi „Kodėl kiekviename namų ūkyje turi būti *Iga Kōka mono*“. Tekste pateikiama tokia priežastis: „Jeigu daimiaus karių gretose nėra jam tarnaujančio *settō* (vagies, nors paaiškinime jis įvardijamas šinobiu), jis negaus jokios informacijos apie tai, kaip išsidėstę kariauti pasiruošę priešai, nesvarbu, koks geras daimius jis būtų.“ Čia išryškėja viena aiškiausių sąsajų tarp slaptųjų operacijų ir vyrų, gynusių Edo pilį. „Gunpo Jiyoshū“ autorius, kaip ir Kikuoka Džiogenas, rašo, kad senovėje Igos ir Kokos vyrai specializavosi atlikti slaptąsias operacijas, o žinias perduodavo savo palikuonims.¹³ Kitame skyrelyje aiškinama, kaip šinobiai (čia jau vartojami hieroglifai 忍び) turėtų būti dislokuoti. Senovėje

jie maskuodavosi kaip *yamabushi*, gatvės artistai, beždžionių tramdytojai ir pan. Niekur neužsimenama apie tai, kad jie ren-gėsi juodai. Trečiame skyrelyje akcentuojama, jog šnipai intelektą labiau vertina už fizinę jėgą, todėl apie antžmogiškus žygdarbius ten taip pat nieko nerašoma. Pridedamas skyrelis apie deglus bei sprogmenis, dar kitas – apie naktinius puolimus. Taip pat dėstoma, kaip išmėtyti kaltropus, uždusinti kalinį ar naudotis kopėčiomis. Visa tai yra „puiki medžiaga apie nindzes“.¹⁴ Tuomet „Gunpo Jiyoshū“ pradeda pasakoti apie didelio masto apgulties įrangą: pateikiamos gynybinių važiuoklių, pagamintų iš surištų bambukų, ir milžiniško judančio stebėjimo bokšto iliustracijos.¹⁵ Toks nerangus stebėjimo bokštas su ratais visiškai neatitinka nin-dzės įvaizdžio. Todėl tikėtina, kad jis buvo sukurtas, nes „Gunpo Jiyoshū“ domimasi karine žvalgyba pačia plačiausia prasme, o priešo pozicijas bandoma stebėti visais įmanomais būdais.

Neįtikėtina, kad greta puikiai matomo stebėjimo bokšto į „Gunpo Jiyoshū“ buvo įtraukta ir neįprastų eilėraščių apie tai, kaip galima panaudoti šinobius, kolekcija. Tie eilėraščiai vadinami „Yoshimori Hyakushū“. Jų autorystė optimistiškai priskiriama Isei Saburo Jošimoriui (Ise Saburō Yoshimori), ištikimam Minomoto Jošicunės sekėjui nuo XII amžiaus. Išvertus tuos eilėraščius į anglų kalbą, paaiškėjo, kad jie yra siaubingai banalūs, nes ten dažniausiai rašoma labai praktiškais temomis. Pavyzdžiui, 13-ame eilėraštyje skaitytojams siūloma nusiųsti slaptus žvalgus, kad šie išsiaiškintų prieš taktiką, prieš kurdami savas strategijas. Kituose eilėraščiuose, prieš pradėdant vykdyti operaciją, rekomenduojama pasimelsti. Daug kur krepiamasi ne tiesiogiai į pačius šinobius (rašant apie juos, kartais net naudojami rašmenys, reiškiantys vagį), o į samurajus, kurie naudojami šinobių paslaugomis. Samurajai raginami pamiršti moralės principus, nebijoti melagysčių ir suktybių, tarnaudami savo valdovui, nes tikslas pateisina prie-mones. Taip pat bent du kartus minimas reikalavimas perduoti

informaciją apie šnipų pareigas savo vadams, todėl jie privalo išvengti kovos ir grįžti gyvi. Apskritai atrodo, kad „Yoshimori Hyakushū“ eilėraščiuose subtiliai bandoma išspręsti amžinąjį konfliktą tarp nederamos prigimties, atsiskleidžiančios rengiant slaptąsias operacijas, ir kilnaus samurajų idealo.¹⁶

„Nindzių biblija“

Vėliau nemažai „Gunpo Jiyoshū“ pateiktos medžiagos įtraukta į išsamų 1696 metų vadovą „Mansenshūkai“ (萬川集海).¹⁷ „Mansenshūkai“, kaip ir sufleruoja pavadinimas, reiškia „dešimt tūkstančių upių, įtekančių į jūrą“. Čia pateikiamas skirtingų darbų rinkinys. Jame sujungiami įvairūs tekstai apie šinobius: nuo japo-niškų šaltinių iki klasikinių Kinijos kariuomenės veikalų.¹⁸ Tai – vienas svarbiausių dokumentų apie nindzės mito raidą. Iš dalies todėl, kad yra nesunkiai suprantamas, bet labiausiai todėl, kad šis veikalas padarė milžinišką įtaką ateitiems kartoms. Ne vieną amžių niekas nekreipė į šį tekstą dėmesio, tačiau XX a. pradžioje žmonės atrado „Mansenshūkai“. Nuo tada kiekvienas knygų apie nindzes ar nindžiucu autorius ėmė cituoti šį veikalą taip dažnai, tarsi tai būtų kažkokia mistinėmis aplinkybėmis atskleistų tiesų saugykla. Todėl nestebina tai, kad *Iga ryū* nindzių muziejaus parodoje prie knygos pavadinimo lentelėje pridėdamas priedašas „nindzių biblija“.¹⁹

„Mansenshūkai“ rinkinio autorystė priskiriama vienam vyrui iš Igos – Fudžibajašiai Jasutakei (Fujibayashi Yasutake). Žinoma, kad Fudžibajašiai buvo aktyvūs Sengoku laikotarpiu. Įvado pradžioje vadovo autorius paaiškina, kodėl sudarė šią knygą. Jis paprasčiausiai stengėsi „užrašyti kariuomenės reikalų paslaptis“, jį motyvavo noras išsaugoti tradicinę išmintį, kol ši dar neišnyko vi-siems laikams.²⁰ Vis dėlto Jasutakė turėjo ir šiek tiek praktiškesnių priešasčių perduoti visas šias žinias. Tokugavų režimui ypač

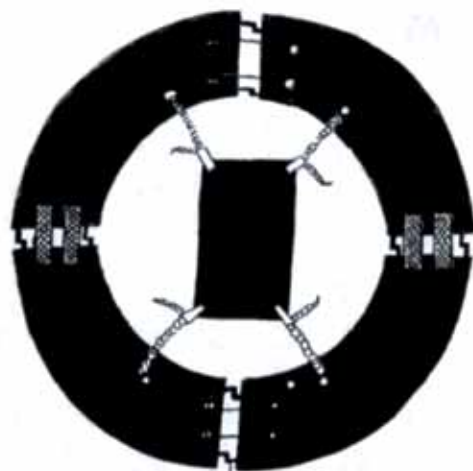
svarbu buvo rinkti informaciją ir atlikti žvalgybą. Todėl galima laikyti tokį „Mansenshūkai“ surinkimą patriotišku poelgiu, prilygstančiu nuostabių senų pilių griovimui. 1868 metais, atkuriant Meidžio imperiją, buvo griaunama itin sparčiai. Sunaikindami tokius praeitį menančius objektus, vietiniai gyventojai parodė, kad nepalaiko senojo režimo, jie demonstravo savo ištikimybę jį pakeitusiam Meidžio imperatoriui, pašalindami visas vietas, kuriose ateityje galėtų kilti sukilimas. Rinkinio „Mansenshūkai“ autorius taip pat jaučiasi panašiai įsipareigojęs įgyvendinti savo tuometinių valdytojų (jie valdė visą valstybės žvalgybos tinklą) politines užmačias, viešai skleisdamas visą informaciją, kurią buvo galima palaikyti pražūtinga. Jis net galbūt stengėsi įsiteikti aukštesnę padėtį užimantiems žmonėms, sugrūsdamas slaptą informaciją į savo knygą. Ir išties 1789 metais, kai valdas praradusių *Kōka Koshi* atstovai paskutinį kartą bandė atgauti savo samurajų statusą, nepadėjus peticijoms, „Mansenshūkai“ pasitelktas kaip politinis įrankis. Buvo surengtas susitikimas su vyriausiuoju vadu ir jam įteikta įrišta „Mansenshūkai“ kopija. Vadas maloningai priėmė knygą ir pats taip pat simboliškai įteikė atvykėliams sidabrinę dovaną, tačiau nieko nesiėmė, kad pakeistų jų statusą.

„Mansenshūkai“ sudaro šešios svarbiausios dalys. Pirmoji vadinasi „Seishin“ – 正心 („Dora širdis“). Joje šnipinėjimas buvo įspraustas į moralės rėmus. Šio mokymo esmė – išlaikyti dorą širdį, nes tarp slaptųjų technikų buvo ir konspiracijos teorijų, ir apgaulių. Žmogus, nesugebantis apsaugoti širdies bei proto nuo apgavysčių, neįstengs įgyvendinti savo užduoties. Dorą širdį žmogus ugdo siekdamas teisingumo. Tekste cituojamas Konfucijus, nes akcentuojama ištikimybė, įtraukta į konfucianizmo hierarchiją. Negalima naudoti nindžiucu saviems tikslams, todėl kilnus šinobių pašaukimas griežtai atskiriamas nuo niekingo vagių pasaulio. Tokia pat riba brėžiama tarp šinobių veiklos ir samurajų papročių. „Gunpo Jiyoshū“ rašoma, kad šinobis

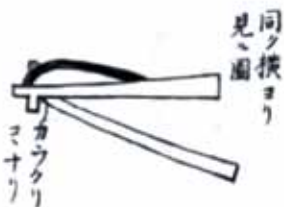
(paprasciausiai suprantamas kaip gyvasis agentas – penktasis Sun Dzi šnipas) privalo ištrūkti gyvas iš bet kokios situacijos, kad galėtų parnešti informacijos, atlikęs jam paskirtą misiją. Taigi šinobio pasaulis nuolat verčiasi aukštyn kojomis. Apgavystės ir suvaidinta ištikimybė, siekiant apmulkinti priešą, čia yra garbės verti poelgiai, be to, šinobis, priešingai nei kilnūs samurajus, besididžiuojantis savo pasiekimais, privalo išlaikyti anonimiškumą. Kartais šis šnipas būna taip užsislaptinęs, kad net jo paties kolegos nežino, kokios tikrosios jo pareigos. Nėra vidurio kelio tarp tradiciškai puoselėjamos privalomos ištikimybės ir ryžto rizikuoti savo gyvybe. Šie esminiai principai skiriasi tik tuo, kaip yra pritaikomi.

Antroji dalis pavadinta „Shōchi“ – 將知 („Kariuomenės žvalgyba“). Joje taip pat randama praktinių patarimų, kaip susitvarkyti su dvigubais Sun Dzi agentais. Skyriuose rašoma apie du praktiškai pritaikomus šnipinėjimo būdus: *yōnin* – 陰忍 ir *innin* – 陽忍. *Yōnin* būdu naudojama tada, kai aukos fiziškai regi šnipą, nes jis arba užsimaskavęs, arba priimtas į jų bendruomenę. Naudojantis *innin* technikomis, šnipas yra nematomas, pavyzdžiui, įsibrauna į priešų gretas naktį ir panašiai. *Yōnin* ir *innin* skirtumus puikiai iliustruoja pasakojimas apie legendinį Igos šinobį, kuris įsliūkino į Savajamos pilį, persirengęs medkirčiu, tačiau netrukus turėjo slėptis po grindlentėmis. Kitaip tariant, atliekant tą pačią operaciją, jam teko *yōnin* taktiką pakeisti į *innin*.

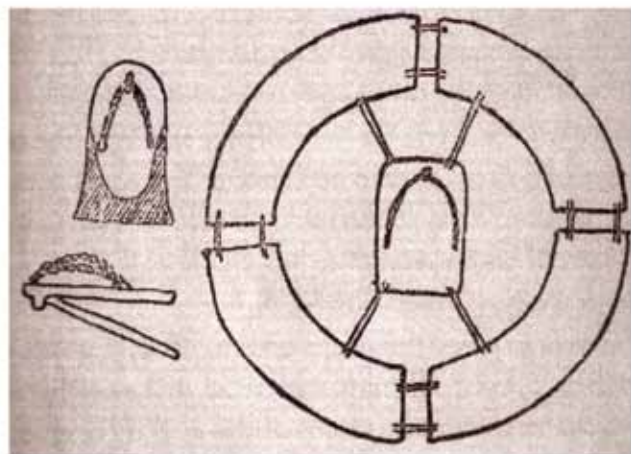
Penktoji dalis „Tenji“ – 天時 („Rojaus laikai“) yra įdomus astronomijos, astrologijos ir pranašysčių mišinys. Paskutinė dalis pavadinta „Ninki“ – 忍器 („Slaptieji ginklai“). Būtent šie slaptieji ginklai bei jų iliustracijos ir išgarsino „Mansenshūkai“. Šiame rinkinyje, taip pat kaip ir „Gunpo Jiyoshū“, ne vienas puslapis skirtas įrangai, kuria naudojantis renkama informacija, aprašyti. Tokią įrangą sudaro pjūklai, visrakčiai ir plūduriavimo reikmenys, apie kuriuos buvo nuolat rašoma XX a. išleistose knygose nindžiucu

此坪得キハセジ
外キハ廣クセル
ハ所同レト作

Viršuje: didžioji dalis žinių, dabar laikomų „tradicine nindzių išmintimi“, paimtos iš reikšmingos 1676 metų knygos. „Mansenshūkai“ – tai vadovas, kuriame pateikiama kinų ir japonų tekstų apie šnipinėjimą bei slaptąjį karą. Jame rašoma apie kelis keistus ir nuostabius įrenginius. Iš jų liūdniausiai pagarsėjusios yra vandens slidės. Iš pradžių tai buvo tik paprastas plūduriavimo įrenginys, ant kurio žmogus atsisėdavo.

Kairėje: šioje iliustracijoje, paimtoje iš 1936 metais išleistos Fudžitos Seiko knygos „Ninjutsu Hiroku“, du skirtingi „Mansenshūkai“ aprašyti įrenginiai sujungti į vieną – medinius batus, kuriais avėdamas žmogus gali vaikščioti ant vandens. Visose moderniose knygose apie nindzes šis įrenginys taip ir vaizduojamas.

Viršuje: paskutinis Tokugavų laikotarpio darbas apie šnipinėjimą – maždaug 1800 metais parašytas „Ninjutsu Ōgiden“. Ši knyga, priešingai nei daugelis panašių veikalų, yra labai mažos apimties. Joje daugiausia rašoma apie moralines ir dvasines vertybes. Užsimenama ir apie Marišiten – dievybę, kuriai žmonės meldavosi, norėdami tapti nematomi. Toks samurajų tikėjimas gali nustebinti, nes, vadovaujantis karo kronikomis, mūšio lauke jie kaip tik darė viską, kad būtų pastebėti. Vis dėlto Marišiten gebėjimas paversti karius nematomais gali įvairiai pagelbėti mūšio lauke: padėti nuslėpti strategiją ar taktikas, psichologiškai sugluminti priešą.

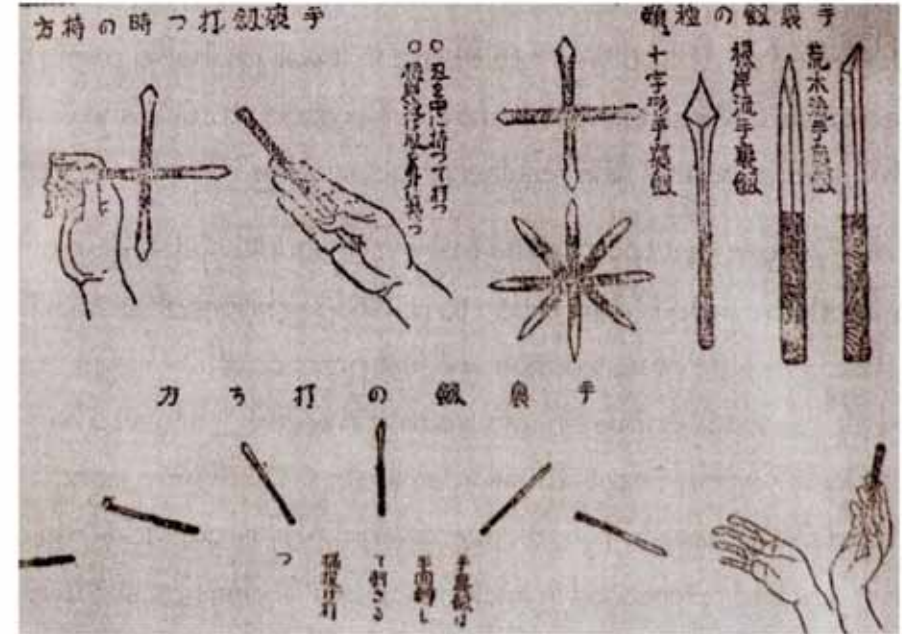
Kairėje: ši svarbi *ninsha* iliustracija, paimta iš 1937 metais išleistos Ito Gingecu knygos „Gendaijin no Ninjutsu“, yra, ko gero, pirmasis tikroviškas nindzės piešinys. Jame aiškiai siekiama pavaizduoti tam tikros rūšies specialistą, o ne šiaip karį ar samdomą žudiką, bandantį nuslėpti savo tapatybę.

Fudžita Seiko, kaip ir Ito Gingecu, tikėjo, kad rašmuo *nin* žodyje „nindžiucu“ reiškia ištvėrmę, o ne slaptumą. Fudžita pagrindė šį tikėjimą, pats asketiškai gyvendamas, pavyzdžiui, jis valgė stiklą ir stogo čerpes. Šioje nuotraukoje matyti, kad Seiko oda perverta 250 plieninių skrybėlėms skirtų smeigtukų.

Šioje iliustracijoje, paimtoje iš 1936 metais išleistos Fudžitos Seiko knygos „Ninjutsu Hiroku“, vaizduojamas keistas dviejų idėjų hibridas: viena vertus, nindzė yra fantastinis veikėjas, kita vertus, jis pateikiamas kaip tikroviškas asmuo, neperžengiantis žmogiškosios prigimties ribų. Toks nindzė pasirodė XX a. 7-ojo dešimtmečio filmuose. Iliustracijoje vaizduojama, kaip archetipiškas nindzė moderniu parašiotu bando nušokti nuo pilies sienos.

1962 metais sukurtas serialas „Onmitsu Kenshi“. Jame tikrasis nindzė pirmą kartą pristatytas mažajame ekrane. Maždaug tuo pat metu pasirodė ir kino filmas „Shinobi no mono“. Jis padarė labai didelę įtaką. Tačiau serialo „Onmitsu Kenshi“ tikslinė auditorija buvo jaunesnė, be to, dubliuotas jo variantas sulaukė didelės sėkmės Australijoje. Todėl galima svarstyti, galbūt „Onmitsu Kenshi“ buvo dar įtakingesnis.

Viršuje: Fudžita Seiko padovanojo didžiausią dovaną nindžiucu pasauliui, papildydamas nindzių arsenalą nindzių žvaigždėmis. Taip įprastai buvo vadinamos besisukančios kryžiaus arba žvaigždės formos metalinės strėlytės – šurikenai. Nei „Mansenshūkai“, nei kituose šnipinėjimo vadovuose jie neminimi. Tačiau Fudžita įtraukė į savo knygą šurikeno įkvėptą piešinį, priklausiusį paskutiniam Tokugavų šogūnui. Šis įrankis buvo retenybė, pasitelkiama praktikuojant džentelmeniškus kovos menus. Bet netrukus jo svarba išaugo – šurikenas tapo archetipišku nindzės ginklu.

Dešinėje: šis tualetinio popieriaus ritinėlis tikriausiai yra pats keisčiausias suvenyras visame Igos mieste. Okusė Heišičiro, anksčiau du kartus ėjęs buvusio Ueno miesto mero pareigas, labai padėjo plėtoti nindzės idėją. 1956 metais išleista kuklios apimties Okusės knygelė „Ninjutsu“ buvo pirmasis modernus leidinys šia tema. Ši knygelė patvirtino idėją, kad nindzė – tai istorinis veikėjas, neperžengęs žmogiškųjų ribų. Be to, jis buvo neatsiejamas nuo gimtojo miesto Igos. To meto rašytojus ir kino filmų prodiuserius sužavėjo Okusės vizija. Ja remiantis, suformuoti Igos nindzių turizmo industrijos pamatai.

